

preterano razočaranje

33. JUGOSLOVENSKE POZORIŠNE IGRE, Torton Vajlder: SPASENI ZA DLAKU, JDP, Goran Stefanovski: TETOVIRANE DUŠE, Teatar na Maloj Bronoj, Moskva

aleksandar milosavljević

Kod nas je već ustaljena praksa da svoje pozorišne festivale dočekujemo sa previše nada, ali i da ih ispraćamo uz preterano razočaranje. No i pored ovog pravila koje gotovo da funkcioniše kao uslovni refleks, izgleda da se u slučaju 33. JUGOSLOVENSkih POZORIŠNIH IGARA, poznatijih kao STERIJINO POZORJE, zaista teško može pronaći pozorišni kritičar ili komentator koji bi bio spreman da pronade makar i jednu lepu i pohvalnu reč. Jedina smotra jugoslovenskog pozorišnog teksta logično živi od inspiracije ovdašnjih dramskih pisaca, a realan uvid u ono što se kod nas u poslednje vreme piše jasno pokazuje kako smo i na tom planu duboko zašli u period mršavih krava. Uverili smo se takode i u to da se na ovom festivalu imena favorita ponavljaju iz godine u godinu. Naime, Dušan Jovanović i Dejan Mijač ponovo su napravili izvrsne predstave, Dušan Kovačević je ponavni napisao fantastičan tekst, Goran Stefanovski je potvrdio pravilo da se pojavljuje retko, ali uvek sa dobrom dramom, a jedino se kao novo ime u »igru« uključio Slobodan Selenić svojom dramom RUŽENJE NARODA U DVA DELA.

U strahu da se ne ponovi slučaj sa MES-a '88. gde su bez nagrada ostali samo oni koji se uopšte nisu pojavili, te je samim tim automatski devalviran i uspeh istinski dobrih, članovi »novosadskog« žirija su u svojoj opreznosti pomalo preterali. Tako se dogodilo ono što je malo ko mogao da očekuje: nagrada za najbolju predstavu u celini nije uopšte dodeljena. Da dodela priznanja Jovanoviću i Kovačeviću ne bi postala novo pravilo, nagradu za tekst je dobio Selenić, a poštovana je i tradicija da se za najuspešnijeg reditelja proglasi Dejan Mijač.

Drama RUŽENJE NARODA ima sve vrline Selenićevog nesumnjivo izvanrednog književnog opusa. Budući odličan pisac i čovek iskusan u poslovima dramaturgije, dakle samo formalno debitant, Selenić naravno nije propustio priliku da napiše odličnu dramu kojoj niko ne može da ospori kvalitet neophodan za Sterijinu nagradu. Jedino ostaje nejasno zbog čega je ovaj autor odlučio da se pojavi sa tekstom koji u osnovi ponavlja sve glavne ideje na sjajan način već uklopljene u njegov roman OČEVI I OCI. Tako, niti je reč

o dramatičarstvu rečenog romana, niti je u pianju originalna ideja kojoj je bila neophodna baš dramska forma.

S druge strane Kovačević je KLAUSTROFBIČNOM KOMEDIJOM očito nastavio da prati svoja interesovanja započeta u predhodnom tekstu. Nakon uspešnog pokušaja reafirmacije elemenata tragedije u drami SVETI GEORGIJE UBIVA AŽDAHU, on je sa KOMEDIJOM napravio izuzetan eksperiment u kojem se na vanredno uverljiv način prepliće nekoliko paralelnih dramskih tokova jedinstvene priče o ovom prostoru i ovom vremenu.

Dejan Mijač se zajedno sa Selenićem u RUŽENJU NARODA bavi problemima srpskog etnosa na način koji u svakom slučaju nadilazi puki stav apologetskog podilaženja jednom u osnovi samoljublivoj mentalitetu. On je još jednom pokazao kako njegov roditeljski prosede, ma koliko bio »mijačevski« prepoznatljiv, uvek prevazilazi ovdašnje uobičajene standarde. Posebno impresionira činjenica da se bez obzira na to što je ansambl JUGOSLOVENSKE DRAMSKOG POZORIŠTA jedna od naših najjačih glumačkih ekipa, ono što je Mijač postigao u radu sa glumcima, graniči sa čudom. Tako precizan, fino osmišljen i iznjanjiran rad na ulogama odavno nije viđen.

Dušan Jovanović je SUMNJIVIM LICEM koje je postavio u tršćanskom pozorištu još jednom potvrdio tezu po kojoj je Nušić jedan od naših savremenika, spreman da se svojom komikom savršeno uklopi u aktuelnu stvarnost. Nažalost ova predstava je potvrdila i pravilo da je žirijima STERIJINOG POZORJA ipak potrebna i izvesna hrabrost da bi ovom reditelju dodelili redovnu nagradu festivala.

To je uglavnom sve što bi bilo vredno pomena. Ostaje naravno otvoreno pitanje da li su ostale predstave prikazane ove godine u Novom Sadu zaista bile toliko loše, ili su one o kojima je ovde reč, a koje su među sobom podelile sve zvanične i nezvanične nagrade, toliko superiorne. Biće da je istina i na jednoj i na drugoj strani.

Tako se to radi kod nas. A u svetu ljudi prave predstave, pa kada se umore dodu ovde u goste i za kratko vreme i u njihovim relacijama za male pare izrežiraju po neki komad. Tako je Piter Šifrer na scenu u JDP-a postavio tekst svog zemljaka Torton Vajldera SPASENI ZA DLAKU. Ovaj reditelj, koji inače radi u of of brodjev-

skim pozorištima, poigrao se sa tekstom od kojeg je nastao savršena primer tipičnog bulevarskog pozorišta, igra na koju ovdašnja publika uglavnom nije navikla, ali sa kojom će po svojoj prilici sasvim lepo da komunicira. Iako zapanjen načinom rada na koji su naši glumci navikli i koji je u potpunoj suprotnosti sa sistemom po kojem se pravi predstava u Americi, očigledno da se Šifrer ovde vrlo dobro snašao, pošto je sa našim akterima upriličio zabavnu, šaljivu i dozirano pedagošku burlesku sa naravoučenijem, šarmantnu i razigranu komediju u kojoj se prepliću i mešaju visokourbana stvarnost »višespratne Amerike« sa štosovima pokupljenim iz serije o Kremenku i Kamenku, gde glavni protagonista, gospodin Antrobus, pronalazač točka, radi na otkriću abecede, a pri tom živi u domu tipičnom za savremeni srednji stalež u SAD-u i za kućne ljubimce ima malog mamuta i dinosaurus.

Da nije duhovitih »pretapanja« u kojima se smenjuju događaji iz života porodice Antrobus i rad na pozorišnoj predstavi o toj porodici (predstava u predstavi), da nema izvanrednih glumaca i, konačno, da je Šifrer rešio da upriliči ovaj komad na iole pretenciozniji način, rezultat bi svakako bila dosadna i mučna predstava. Ovako, uz uvažavanje logične namere ljudi iz ovog pozorišta da nam omoguće da osetimo dah inostranog teatra (mimo BITEFA) ipak nije do kraja jasno da li su sve kockice u ovom mozaiku (izbor reditelja, teksta, interesovanje i očekivanja publike) poredane na pravi način. Tačnije, ne bi li sa nekim drugim literarnim predloškom, postignuti rezultat bio neuporedivo atraktivniji.

Da bi ravnoteža bila savršena (po njoj smo inače poznati u svetu) američkom reditelju koji postavlja u našem pozorištu, sa našim glumcima, tekst Amerikanca, JDP je suprotstavilo gostovanje predstave koju je u Moskvi sa tamošnjim glumcima režirao naš čovek i to po delu jugoslovenskog pisca. Reč je, naime, o TETOVIRANIM DUŠAMA Gorana Stefanovskog koje je na sceni TEATRA NA MALOJ BRONOJ postavio Slobodan Unkovski.

Komad sa kojim je ZVEZDARA TEATAR svojevremeno doživeo ogroman uspeh. Unkovski je jednostavno rediteljski »prepisao«. Zbog toga je i svako moguće poredenje između ove dve predstave išlo u prilog onoj poznatijoj, u sećanju ovdašnje publike upečatljivijoj i, zašto ne reći, mnogo boljej, domaćoj verziji.

Kako se i u buduće ne bismo vadili na to da su nam tudi sistemi i shvatanja strani, bilo da je u pitanju američko ili rusko pozorište, valjalo bi pozdraviti oba ova gostovanja. Treba, naime, i jedno i drugo shvatiti kao lep i plemenit pokušaj da nam se predoči i nešto što se razlikuje od onoga što gledamo u našim teatrima. Tako ćemo valjda moći i sa većom sigurnošću da ocenjujemo domete svojih festivala.

časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja, novi sad, katolička porta 5, telefon (021) 28-765

ureduju: silvija dražić, zoran derić, petru krdu, alpar lošonc i miroljub radojković ☆ glavni i odgovorni urednik franja petrinović ☆ tehnički i likovni urednik cvetan dimovski ☆ sekretar redakcije radmila gikić ☆ lektor sanja štefan ☆ članovi izdavačkog saveta: bosiljka bojanić (predsednik), tanja đurić, biljana cvetković, rada čupić, dušan radak, boško ivkov, dušan mihailović, dušan patić, danica grubač, simon grabovac (delegati šire društvene zajednice) radmila gikić, radmila cvijanović lotina, vladimir kopicl, franja petrinović i čedomir keco (delegati izdavača) ☆ izdaje nišro »dnevnik«, novi sad, bulevar 23. oktobra 31 ☆ direktor nišro »dnevnik« jovan smederevac ☆ osnivač pokrajinska konferencija saveza socijalističke omladine vojvodine ☆ časopis finansira s iz kulture vojvodine ☆ rukopise slati na adresu: redakcija »polja«, novi sad, poštanski fah 190, žiro račun 65700—603—6324 nišro »dnevnik« oour »redakcija dnevnika«, sa naznakom za »polja« (godišnja pretplata 5.000 dinara, za inostranstvo dvostrukoj) ☆ na osnovu mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku i kulturu broj 413—152/73 časopis je oslobođen poreza na promet proizvoda i usluga ☆ tiraž 2.000 primeraka

Polja